

- DERLEME MAKALE -

COVID-19 SÜRECİNDE YÜKSELEN SOSYAL BELEDİYESİCİLİK: ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ¹

Şerif ÖNER² & Barış ÇAM³

Öz

Bütün olarak tüm toplumları sosyo-ekonomik, siyasal, kültürel vb. pek çok açıdan etkisi altına alan distopik bir süreç olarak Covid-19 pandemisi kurumsal yapılara mevcut durum analizi yapma fırsatı tanımıştır. Bu kurumlardan biri de genel olarak yerel nitelikli hizmetlerle odaklanan belediye yönetimleridir. Covid-19 sürecinde ülkemizde belediye yönetimleri bir kez daha hemşehrilere/insana dokunma özelliğini test etme, mevcut potansiyelini sahaya yansıtma fırsatı yakalamışlardır. Sürecin kısa bir özeti olacak biçimde korku ve panik eşliğinde ortaya konulan izolasyon tedbirlerinin kent hizmetlerinin sunumu açısından hemşehriler arasında ortaya çıkardığı yoksunluklar ve erişim yetersizlikleri sosyal belediyeçilik olgusunu yeniden güçlü biçimde gündeme getirmiştir. Refah devleti anlayışının yerel ölçekteki yansımaları olarak görülen sosyal belediyeçilik anlayışının neo-liberal politika araçları ve devasa etkileri açısından küreselleşme olgusunun tazyikleri altında kaybettiği ilgi Covid-19 süreci ile yeniden bu defa “daha güçlü şekilde” gündeme gelmiştir. Sosyal belediyeçilik anlayışının gelişimini analiz ettiğimiz çalışmanın örnek alanı olarak “Covid-19 sürecinde sosyal belediyeçilik açısından örnek teşkil edecek çalışmaları ile kamuoyunun dikkatini çekmiş olması nedeniyle” Ankara Büyükşehir Belediyesi (ABB) seçilmiştir. Çalışmanın içeriğinde; salgın sürecinde ABB yönetimi ile merkezi idare arasında yaşanan siyasi ve idari çekişmelerin etkisi altında gerçekleştirilen başta halk sağlığı olmak üzere sosyal belediyeçilik girişimleri, sosyal yardım ve destek projelerine yer verilecek; ABB'nin sosyal belediyeçilik girişimlerinin değerlendirilmesi çerçevesinde elde edilen sonuçlar ele alınacaktır.

- 1 Bu çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi tarafından 05-06 Temmuz 2021 tarihlerinde çevrimiçi olarak düzenlenen Uluslararası Sosyal Bilimler Konferansı'nda sunulan “Covid-19 Sürecinde Yükselen Sosyal Belediyeçilik: Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği” başlıklı bildiriye üretilmiş ve Araştırma ve Yayın Etiğine uygun olarak hazırlanmıştır.
- 2 Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Balıkesir, Türkiye, serifoner@balikesir.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9446-7394.
- 3 Yüksek Lisans Tez Öğrencisi, Balıkesir Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Balıkesir, Türkiye, bbariscam55@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9262-3093.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Belediye, Sosyal Belediye, Sosyal Yardım, Ankara Büyükşehir Belediyesi.

JEL Kodları: R1, R2, R3.

Başvuru: 19.07.2021

Kabul: 24.08.2021

RISING SOCIAL MUNICIPALITY DURING COVID-19: THE CASE OF ANKARA METROPOLITAN MUNICIPALITY⁴

Abstract

All societies as a whole are socio-economic, political, cultural, etc. as a dystopian process that affects many aspects, the Covid-19 pandemic has given institutional structures the opportunity to analyze the current situation. One of these institutions is municipal governments, which generally focus on locally qualified services. During the Covid-19 process, municipal governments in our country once again had the opportunity to test the ability to touch citizens/people and reflect their current potential on the field. As a brief summary of the process, the deprivation and lack of access caused by the isolation measures introduced in the company of fear and panic among the citizens in terms of the provision of city services have again strongly raised the phenomenon of social municipality. The interest lost under the pressure of the phenomenon of globalization in terms of neoliberal policy tools and its huge effects, which is seen as a reflection of the understanding of the welfare state on a local scale, has been raised “more strongly” again with the Covid-19 process. Ankara Metropolitan Municipality (ABB) was selected as an example area of study in which we analyzed the development of the understanding of social municipality “due to the fact that it attracted the attention of the public with its work that will serve as an example from the point of view of social municipality in the Covid-19 process”. In the context of our study; the pandemic with the rivalries between the central administration in the process of political and administrative management ABB primarily performed under the influence of social municipality, including public health initiatives, outreach projects and support will be given; the results obtained within the framework of the initiative of the municipality’s social ABB evaluation will be discussed.

Keywords: Covid-19, Municipality, Social Municipality, Social Aid, Ankara Metropolitan Municipality

JEL Codes: R1, R2, R3.

“Bu çalışma Araştırma ve Yayın Etiğine uygun olarak hazırlanmıştır.”

---

4 The Extended English Summary is located below the Turkish article.

1. GİRİŞ

Beklenildiği gibi başta ekonomi olmak üzere toplumsal, sosyal, siyasal, yönetsel, teknolojik, psikolojik vb. etkileri açısından Covid-19 insanlık tarihinin en büyük kriz dönemlerinden biri olarak anılacaktır. Sosyal devlet kavramıyla ilişkisi açısından neo-liberal politikaların sorgulanmaya başlandığı günümüzde Covid-19 Pandemisi, viral yönetsel değişim çağının ayak sesleri sayılabilir. Bilim adamları, yöneticiler, siyasetçiler, akademisyenler ve sorumluluk sahibi kesimler Covid-19 sonrasına ilişkin “bundan sonra hiçbir şey eskisi gibi olmayacak” beklentisini mottolaştırıp etrafında kümelenmekle birlikte, aynı çevrelerin yakın gelecekte temel sosyo-ekonomik, siyasal ve yönetsel değerlerin belirlenmesinde hangi parametrelerin nasıl ve ne şekilde etken olacağı ne tür sonuçlar çıkaracağı konusunda büyük belirsizlik yaşadıkları da görülmektedir.

Bu dönemde görünürlüğü artan sosyo-ekonomik sorunlardan etkilenen toplumsal kesimlerin çeşitliliği ve niceliği devlet erkine anayasal görev tanımı olan sosyal devletin gereklerini kesintisiz biçimde yeniden hatırlatmak durumunda kalmıştır. Bunun yansıması olarak kurumların aldığı tedbirler ve kampanyalar (Biz Bize Yeteriz Türkiye’im; Maaşımı Paylaş Kardeşinle Yakınlaş; Askıda Fatura; Altı Milyon Tek Yürek Bayram Etsin vb.) dikkat çekmiştir. Sosyal devletin ülke genelindeki kapsayıcılığı yanında yerel ölçekte özellikle büyükşehir belediyelerinin başlattığı ihtiyaç sahibi hemşehrilere yönelik nakdi sosyal destek ve yardım girişimlerinin ise siyaset ve hukuk ekseninde dalgalanması ülkemiz açısından tarihi yönetsel sorunlardan biri olan merkezi idare-yerel idare çekişmesini hatırlatmıştır.

Neo-liberal politika araçlarının yerel ölçeğin sosyo-ekonomik ve politik süreçlerine dayattığı “yerelleşme” olgusu kuşkusuz bu değişimden etkilenenektir veya bu yönde öngörüler geliştirme ihtiyacı ortaya çıkacaktır. Bu çerçevede gerek teorik düzeyde gerekse süreç içinde ortaya çıkan tartışma akslarının gölgesinde sosyal belediyecilik olgusu “yerelleşme” bağlamında gelecek yönelimli temel politika konularından olmaya aday konuma yükselmiştir. Refah devleti alışkanlıklarıyla neo-liberal politika refleksleri arasında sıkışmış sosyal devlet olgusunun yerel ölçekteki yansıması olan sosyal belediyecilik konusunda yaşanan olumlu gelişmeler çalışmanın motivasyonunu oluşturmuştur. Bu açıdan çalışmada küresel değer algıları arasında varlığını sürdürmeye çalışan sosyal belediyecilik olgusunun mevcut potansiyeli ve Covid-19 süreci içinde kaydettiği gelişmeler “literatür ve mevzuat incelemesine dayalı tarama yöntemi” kullanılarak yansıtılmaya çalışılacaktır. Ayrıca Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından ilgili süreçte gerçekleştirilen sosyal belediyecilik uygulama örnekleri ele alınacaktır.

1.1. Literatür Taraması

Covid-19 tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de yerel yönetimlerin kurumsal potansiyellerinin hemşehrilere nezdinde test edilmesine öncülük etmiştir. TÜİK 2020 verilerine göre ülkemiz nüfusunun %77.92’sinin (65.156.232 kişi) topraklarımızın

%51.5'ini oluşturan (401.447 km²) büyükşehir sınırlarında ikamet ettikleri gerçeği pandemi sürecinde büyükşehirlerdeki sosyal belediyeçilik uygulamalarının taşıdığı önemi arttırmaktadır. Aşağıda başta Covid-19 süreci olmak üzere sosyal devlet ve sosyal belediyeçilik konularında literatüre yansıyan çalışmaların özetleri yer almaktadır:

Gülcan Urhan ve Sinem Arslankoç (2021) “Covid-19 Pandemi Sürecinde Sosyal Politika ve Yerel Yönetimler: İstanbul İlçe Belediyeleri Örneği” adlı çalışmada; belediyeler kent sakinlerine refah sağlayan temel kurumsal yapılar olarak açıklanırken, salgının meydana getirdiği sorunların devletlerin ve yerel yönetimlerin sosyal politika konulu sorumluluk ve uygulamalarını olumsuz yönde etkilediği tespiti yapılmıştır. İstanbul metropol ölçeğindeki beş ilçe belediyelerinin ilgili dokümanları üzerinde yapılan çalışma sonucunda; salgın sürecinde ilgili belediyelerin başlangıçta yerel nitelikli temel hizmetlere odaklanmakla birlikte salgının ilerleyen aşamalarında özellikle teknolojik altyapı kullanımı ile psikolojik danışmanlık, salgın tedbirleri, bilgilendirme vb. konulara yoğunlaştıkları belirlenmiştir.

Hasan Çimen (2021) “Dünyayı Sarsan Pandemi (Covid-19) Sürecinde Türkiye’de Sosyal Yardımların Önemini Yeniden Düşünmek” adlı çalışmada; toplumsal yaşamda önceden beri var olan sosyal yardım olgusunun modern devletin yansıması olarak sosyal devlet kavramı etrafında şekillendiği belirtilmiş, sosyal devlet gereklerinin Covid-19 salgınıyla tüm dünyada yeniden gündeme geldiği ve günümüz liberal devlet uygulamalarının, sosyal devlet ve sosyal yardım konusunda olumsuz etkiler meydana getirdiği vurgulanmıştır. Salgın sürecinde merkezi yönetimin gerçekleştirdiği sosyal yardımlara yer verilen çalışmada, sürecin ayrımcı özelliğinin, yaşlı, kimsesiz, engelli, vb. kategoride olanların yanında salgına bağlı kısıtlama ve kapatmalar nedeniyle işini ve gelirini kaybeden bireylere yönelik sosyal tedbirlerin alınmış olması olduğu vurgulanmıştır.

H. Burçin Henden Şolt (2021) “Covid-19 Pandemisinde Kentlerde Yaşanan Değişimler ve Kentsel Hizmetler” adlı çalışmada; kırdan kente göçle kentlerde artan baskının kent hizmetlerinin sunumunda eşitsizlikler ortaya çıkardığı, sorunların salgınla çeşitlendiği belirtilmiştir. Çalışmada kentsel yaşamı tercih edilir kılan unsurlardan birinin sunulan hizmetlerin çeşitliliği olduğu ve bu hizmetlerin özellikle salgın vb. olağandışı kriz dönemlerinde de sürdürülebilir kılınmasına ilişkin tedbirlere yoğunlaşılması gerektiği vurgulanmıştır. Bu çerçevede belediyelerin sağlıklı kentsel fiziki çevre altyapısının inşasına yönelik planlama girişimleri içinde olurken aynı zamanda ve eşit önem verilmek suretiyle, kentsel alandaki ihtiyaç sahibi kesimlere erişim sağlamaya yönelik sosyal belediyeçilik uygulamalarına ağırlık vermeleri gereği belirtilmiştir.

Mustafa Çöpoğlu (2020) “Sosyal Belediyeçilikten Sosyal Politikaya Geçiş Bağlamında Sakarya Büyükşehir Belediyesi Hizmetlerinin Değerlendirilmesi” adlı çalışmada; yerel yönetimlerin ve özelde belediyelerin sosyal politika uygulayıcıları olarak yerel halkın ihtiyaçlarının karşılanmasında üstlendiği rollerin önemi sosyal belediyeçilik açısından ele alınmıştır. Sakarya büyükşehir belediyesinin sosyal

belediyecilik çalışmalarına ilişkin yapılan araştırma kapsamında belediyenin bu yöndeki gayretlerinin sosyal yardım, sosyal hizmet ağırlıklı gerçekleştiği tespiti paylaşılmıştır. Belediyenin sosyal belediyecilik çalışmalarında; engelli, bakıma muhtaç kişilere erişime öncelik verildiği, çalışmalarda profesyonel ve uzmanlardan destek alındığı özellikle bu girişimin sosyal belediyecilik göstergesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Asmin Kavas Bilgiç (2020) “Covid-19 ile Mücadele Sürecinde Yerel Yönetimlerin Genel Görünümü” başlıklı çalışmada; salgınla mücadelede uluslararası düzeyde yerel yönetimlerin sağlık, eğitim, sosyal yardım, kültür-sanat faaliyetlerinin sürdürülmesi bakımından üstlendiği rol vurgulanmış; kent ölçeğinde vatandaşa en yakın hizmet birimi olan yerel yönetimlerin salgınla mücadeledeki rolüne değinilmiş, salgınla mücadele sürecinde hizmet sunum biçimlerinin ve yeteneklerinin geliştirilerek salgının yayılımının azaltılmasının hedeflendiği belirtilmiştir. Çalışmada ülkemizdeki büyükşehir belediyelerinin salgındaki hizmetleri: kamuoyunu bilgilendirme ve farkındalık artırma faaliyetleri; dezenfekte ve temizlik çalışmaları; maske üretimi-dağıtımı; sağlık hizmetlerinin desteklenmesi; sosyal yardım hizmetleri; sürece ilişkin denetim çalışmaları; kültür, sanat, spor ve psikolojik hizmetler ve diğer hizmetler olarak belirlenmiştir.

1.2. Covid-19 Süreci ve Türkiye

Covid-19, Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) Çin ofisince Wuhan'da 31 Aralık 2019'da bildirildikten (Lewnard & Lo, 2020: 631) sonra, 30 Ocak 2020'de Küresel Halk Sağlığı Acil Durum (PHEIC), 11 Mart 2020'de pandemi ilan edilmiştir. WHO karar mekanizmalarının hastalığı hafife aldığı ve pandemi ilan etmede geç kaldığı eleştirilerinin yanında (Freedman, 2020: 25) salgının toplumsal yaşamımızda oluşturacağı travmaların yansımaları olarak ilk vakayı bildiren Dr. Wenliang Covid-19 pandemisi'nden hayatını kaybetmiştir.

Covid-19, ekonomik-politik, sağlık, eko-sistemlerimiz dahil günlük yaşamın her yönünü etkilemeye devam edecek dünya çapında tarihi olay olarak (Cabañas vd., 2021: 8) salgınla mücadele konusunda tedbirler açıklanmasını gerektirmiştir. Pek çok ülke, halkın katılımına açık etkinliklerin yasaklanması, işyerlerinin kapatılması, sokağa çıkma yasakları, ulaşım kısıtlamaları gibi sert tedbirleri uygulamaya koymuşlardır (Aristovnik, 2020: 2). Türkiye'de 16 Mart 2020'den itibaren eğitime ara verilmiş, 14 günlük pozitif vaka tedavisi ve temaslı izolasyonu, hizmet sektöründeki işyerlerinde kapanma, açık alanlarda maske kullanımı zorunluluğu, seyahatlerde kısıtlama (HES kodu uygulaması), kademeli mesai uygulaması, hafta sonu sokağa çıkış kısıtlamasına gidilmiştir. 1 Mart 2021'de kontrollü normalleşme sürecine geçilmiş, 1 Temmuz 2021'de kontrollü normalleşme tedbirleri tüm sektörlerde kaldırılmıştır. 14 Ocak 2021'den itibaren Çin'den getirilen CoronaVac aşısı sağlık çalışanlarına uygulanmaya başlanmış, yaş, meslek, nüfus gruplarına yapılan aşılama önemli mesafe alınmıştır. Sağlık Bakanlığı'nın verilerine göre bugün itibarıyla (11 Temmuz) nüfusumuzun

%60.7'sine 1. doz, %27.6'sına 2. doz aşı uygulanmıştır (Sağlık Bakanlığı, 2021a). Sağlık Bakanlığı 2 Temmuz 2021'den itibaren toplam vefat sayılarını açıklamayı bırakmıştır. Bakanlık verilerine göre vefat sayısı 49.874 olarak gerçekleşmiştir. 11 Temmuz 2021 verileri şöyledir: Test: 222.068, Vaka: 5.261, Vefat: 37, İyileşen: 5.242 (Sağlık Bakanlığı, 2021b).

1.3. Sosyal Devlet (Refah Devleti) Kavramsal Çerçeve

Sosyal devlet (refah devleti) 1941'de İngilizce'de yer aldıktan sonra İngiltere'yi Nazi Almanya'sından farklılaştırmak için kilise tarafından kullanılmıştır. Kavram literatüre; “devlete, kişinin beşikten mezara kadar refahı için sorumluluk yükleyen” Beveridge Raporu'yla (1942) geçmiştir (Gough, 2008: 1). Sosyal devlet kavramının anayasal düzeyde ele alınması kavramın yaygın kullanımından önce gerçekleşirken kavrama anayasasında ilk yer veren ülke Fransa olmuştur. İzleyen süreçte Almanya'da Weimar Anayasası (1919); “ekonomik yaşamın adalet ilkesine göre ve herkese insanlığına yararır şekilde düzenlenmesi” ilkesine yer verirken (Fransız anayasasıyla benzer) eğitim, çalışma, sağlık hakkını güvence altına almıştır (Bulut, 2003: 176-177).

Toplumların karşılaştıkları sosyo-ekonomik sorunlar çözüm odaklı reflekslerin sergilenmesiyle sonuçlanmıştır. Daha iyi yaşam koşullarının tesisi ve sürdürülebilir kılınması temel hedefinde endeksleyeceğimiz girişimler yönetim-yönetilen ilişkilerinin seyri açısından belirleyici olmuştur. Genel literatürde refah devleti veya ülkemizde daha çok sosyal devlet olarak açıklanan perspektif hem sosyo-ekonomik sorunları çözmeye ilişkin refleks hem de yöneten-yönetilen ilişkilerinin niteliğini belirleyen bir araçsal mekanizmadır. Öncelikle, az önce ifade ettiğimiz refah devleti-sosyal devlet kullanımı açısından kavramsal ifade olarak fark bulunmakla birlikte literatürel genel kabuller açısından her iki kavramında aynı anlamda kullanılmasının yanlısına olmadığını ifade edelim. Almanya'da Weimar Cumhuriyeti döneminde, devletin üstlendiği sorumlulukların fazlalığına ve artan kurumsal etkinliğini vurgulamak açısından olumsuz anlamda “Wohlfahrstaat” (refah devleti) terimi kullanılmış daha sonra Sozialstaat (sosyal devlet) kavramı tercih edilmiştir (Gümüş, 2010: 93). Bu çerçevede ikinci olarak çalışmanın genelinde ülkemizde kabul gören “sosyal devlet” kavramını kullanmayı tercih ettiğimizi belirtelim. Üçüncü olarak sosyal devlet kavramı; toplumsal refah koşullarını iyileştirme amacına yönelik olarak sosyal güvenlik kurumları tesis etme ve adaleti yaygın kılma temelinde şekillenmiş olmasının yanında (Aydın & Çakmak 2017: 1) genel olarak toplumsal kesimlerin temel yaşamsal beklentileri ve gelecek tasavvurlarının erişilebilir kılınmasına sağladığı perspektif nedeniyle araçsal mekanizma olarak görülmektedir.

Sosyo-ekonomik özelliği ağır basmakla birlikte; keynesyen ekonomi-politik yaklaşımın ideolojik yansıması ve yaşamın her alanında müdahaleci devlet kurumsal yapısını öngörmesiyle ilişkili biçimde sosyal devlet; devletin vatandaşlarının refah artışını sağlama ve bunu kalıcı kılma niyet ve kararlılığını gösteren uygulamalar bütünüdür (Pierson, 2006: 102). Bizim etkin devlet kurumsal yapısı olarak

adlandırdığımız ve her alanda müdahaleci devlet retoriğini esas alan yaklaşımda sosyal devlet düşüncesi; liberal ekonomi uygulamalarının sonucu ortaya çıkan adaletsiz gelir dağılımı gerçeğinin devletin müdahalesini seçenek olarak ön plana çıkarması olarak açıklanmıştır (Aydın & Çakmak, 2017: 4). Benzer biçimde başka bir tanımda sosyal devlet: sosyal kamu mallarını sağlamak (ve finanse etmek), gelir dağılımını değiştirmek, ekonomik ilişkileri demokratikleştirmek ve serbest piyasa işlemlerine müdahale etmek için tasarlanmış politikaların toplamıdır (Heise & Khan, 2019: 222). Birey ve toplumsal kesimler odaklı çerçevede üstlendiği roller bakımından sosyal devlet; ekonomik, sosyal-kültürel, biyolojik-psikolojik olarak kendi imkân ve çabalarıyla insanca yaşam imkânına sahip olmayan veya çeşitli nedenlerle geçici olarak zor durumda olan, bu nedenle özel ihtiyaçlarını karşılayamayan topluluklara yönelik kurumlar, programlar, önlemler, profesyonel faaliyetler, uzmanlaşmış birey ve grup odaklı koruma hizmetlerinden oluşan girişimdir (Androniceanu, 2017: 69-70). Uygulama açısından eşitlik ilkesini öne çıkaran yaklaşımda ise sosyal devlet; kişi ve ailelere sosyal statü ve sınıflarına bakılmaksızın sahip oldukları gelir ve mülklerden bağımsız olarak minimum gelirin garanti edilmesi, bireysel ve ailevi krizlere yol açabilecek hastalık, yaşlılık, işsizlik, doğal afet gibi sosyal riskleri karşılayabilecek duruma getirilmeleri amacıyla piyasa güçlerinin işleyişine müdahaleyi içeren politikaları uygulayan devlettir (Gough, 2008: 1). Ekonomik paylaşımın kamusal belirleyiciliği açısından sosyal devlet; devlet veya kamu kurumu tarafından organize edilen vatandaşlar veya haneler arasındaki gelir transferleri sistemi devletin konumlandırılması açısından; vatandaşların yaşam beklentilerinin meta olmaktan çıkarılmasını amaçlayan uygulamaların toplamıdır (Epstein vd., 2003: 2).

Söz konusu yaklaşımlar çerçevesinde sosyal devlet kavramını içselleştiren devlet mekanizmasında bulunması gereken temel özellikleri şu şekilde belirlemek mümkündür: Bireysel refah düzeyinin piyasa koşullarından bağımsız şekillendirilmesi; Sağlık sorunları ve işsizliğin neden olduğu/olacağı riskleri en alt düzeye indirerek aile içi sosyo-ekonomik, psikolojik vb. krizlerin engellenmesi; Temel insani değerlere ilişkin ayırım yapmaksızın herkesin eşit, adil sosyal hizmet erişiminin sağlanması. Bu noktada eğitim, sağlık, konut, sosyal güvenlik ve kişisel sosyal hizmetler sosyal devletin yoğunlaştığı alanlar olarak öne çıkarılmaktadır (Aydın & Çakmak, 2017: 4; Gümüş, 2010: 91). Sosyal devletin söz konusu uygulama araçlarıyla ayrıca, bireyler ve hassas gruplar için ekonomik, kültürel, psikolojik, ahlaki açıdan stresli, dengesiz yaşam tarzının önlenmesine yönelik bazı faaliyetlere yer verilmektedir. Bu çerçevede sosyal devlet araçları, ihtiyaç sahibi kişilerin kendi özerkliklerini yeniden kazanmalarına ve onları yerel topluluğa entegre etmelerine yardımcı olarak mevcut eşitsizliklerin kısmen hafifletilmesini sağlamaktadır (Androniceanu, 2017: 68). Söz konusu niteliklerin toplumsal yaşama uyarlanması için devletlerin uyguladıkları istihdam, vergilendirme, teşvik, işsizlik ve sağlık sigortası, adil ücret dağılımı, konut desteği vb. gibi politikaların varlığı az önce ifade ettiğimiz sosyal devletin araçsal niteliğiyle güçlü ilişkiyi ortaya çıkarmaktadır.

Sosyal devlete ilişkin sosyo-ekonomik perspektif ve araçsal yapılar diğer politik

taleplere yön veren eylemler gibi görülmelidir. Kaldı ki sosyal devletin özellikleri ve varlığı tarihsel süreçte belirli mücadeleler sonrasında ortaya çıkmıştır (Epstein vd., 2003: 2). Fransız devrimi ulus devlet inşası açısından nasıl ki bir değişimin tetikleyicisi olmuştur, sanayi devrimi de sosyal devletin ilk ayak seslerinin duyulması (hiç değilse araçsal gerekliliklerin fark edilmesi) için aynı tarihsel kırılmayı oluşturmuştur. Artan emek yoğun kalkınma girişimleriyle, çalışan ve sermaye sahibi arasındaki ilişkilerin ortaya çıkardığı sorunlar, sanayi devrimiyle ideolojik sosyal arka-planların oluşmasına yol açmakla birlikte aynı zamanda sosyal devlet gereklerini devlet erkine hatırlatan tarihsel rol üstlenmiştir. Kırılma noktalarından bir diğeri ABD merkezli ortaya çıkan ve Avrupa’da önemli etkiler meydana getiren 1929 Ekonomik Buhranı’dır. New Deal çerçevesinde çıkarılan 1935 Sosyal Güvenlik Yasası’ndaki düzenlemeler (muhtaç çocuklar, yaşlılar ve körler için hibe; bebek-anne sağlığı, mesleki kurslar için fonlar) Amerikan sosyal devletinin doğuşu ve büyümesi için temel oluşturmuştur (Pierson, 2006: 116).

Büyük buhran sonrasında olduğu gibi sosyal devlet argümanlarının özellikle Avrupa ölçeğinde sergilenmesi yine bir kriz dönemi sonrasına denk gelmiş ve 2. Dünya Savaşı kırılma noktası olmuştur. 2. Dünya Savaşı sonrası dönemin koşullarında özellikle batılı devletlerin sosyal refah harcamalarında milli gelirin üçte birinden fazla artış yaşanmıştır (Heise & Khan 2019: 220). Bireylere kendi istihdam kazançlarının yanında sosyal devlet gereği olarak aktarılan kaynakların varlığı toplam gelir ve yaşam standartlarında görece olumlu sonuçları ortaya çıkarmıştır (Heisig, 2015: 30). 2. Dünya Savaşı sonrası İngiltere’de İşçi Parti hükümetinin ilk yıllarında çıkarılan Sosyal Sigorta Raporu’nun tavsiyelerinin kısmen uygulanmasıyla yaygın olarak ortaya konulan sosyal devlet perspektifinin diğer ülkeleri de etkileyen boyutlar içermesiyle ilgili dönem sosyal devletin yükselme dönemi ve altın çağı (Pierson, 2006: 99; Gümüş, 2010: 85; Acar, 2017: 250) olarak adlandırılmıştır. 1970’lere kadar süren bu dönemde genel olarak; ortak vatandaşlık fikrine dayalı çok daha kapsamlı ve evrensel bir sosyal devleti yaratmak için hızlı başlangıç reformlarının uygulanması; genişletilmiş sosyal devlet sistemi içinde elde edilen faydaların ve kapsamın hızla genişlemesi; karma ekonomi ve genişletilmiş sosyal refah sistemi lehine geniş tabanlı siyasi fikir birliğinin sağlanmasıyla ekonomik büyüme ve tam istihdam politikaları öne çıkmıştır (Pierson, 2006: 122). Sosyal devlet uygulamaları kaçınılmaz biçimde devletin harcama kalem ve miktarlarını çeşitlendirip arttırırken, sosyal faydanın yayılmasına yönelik olarak, yaşam sürelerinin uzaması ölüm oranlarının düşmesi sonucunu ortaya çıkarmıştır (Pierson, 2006: 109-110) İkinci sonucun birincisi üzerinde baskıyı arttırması kaçınılmaz biçimde devlet yönetiminde mali sıkışıklığa yol açmıştır.

Devletin yaptığı gelir transferi çerçevesinde gerçekleşen sosyal güvenlik primleri, sübvansiyonlar, sigorta harcamaları, istihdam sağlayıcı tedbirler eşitlikçi ve paylaşımcı değerleri öne çıkaran sosyal devlet politikaları ve araçsal çözümleri zamanla devlete ağır sosyal maliyetler doğurmaya başlamıştır (Acar, 2017: 252; Gümüş, 2010: 87). Özellikle 1970 petrol krizinin etkisiyle gelişmiş ülkelerde artan kalıcı işsizliğe bağlı

büyüme oranlarının düşmesi, nüfusun yaşlanmaya başlaması ve artan küreselleşme eğilimleri ulusal ekonomik ve sosyal kurumları baskı altına almıştır (Heise & Khan, 2019: 226). Yaşanan pejoratif tablo sosyal devlete yönelik “altın çağ” aforizmasının sonuna gelindiğinin temel göstergesini teşkil etmiştir. Yükselen kriz dalgası sosyal devlet mutabakatı üzerinde aşınmaya yol açarken beraberinde; “çalışkan ve kabiliyetli kişilerin elde ettiği gelirlerden alınan vergilerin adil olmayan biçimde tembel kişilere aktarıldığı” şeklinde özetlenen liberal söylemin yükselmesine neden olmuştur. İzleyen süreçte İngiltere’de Thatcher (1979) ve ABD’de Reagan (1981) öncülüğünde politik uygulamalarla karşılık bulan liberal söylemle sosyal devlete yönelik aşınma ve tasfiye girişimleri başlarken (Aydın & Çakmak, 2017: 15) sürece ilişkin temel liberal düşünce sistematığına ilişkin ekonomi-politik kurumsal çözümleme argümanı olarak Yeni Kamu Yönetimi (New Public Management) kavramı ve buna bağlı gerçekleşen kurumsal, yapısal dönüşüm girişimleri öne çıkarılmıştır. 1980’lerden itibaren yükselen neo-liberal söylemler sosyal devlet argümanını ciddi biçimde örseletmiştir. Özellikle küreselleşme genel retoriği çerçevesinde şekillenen yeni kamu yönetimi anlayışı, devletin küçültülmesi, özelleştirme politikaları sosyal devlet olgusunun gereklerinin yerine getirilmesinde kamu erkinin yükünü önemli ölçüde hafifletmiştir. Hatta neo-liberalizm sosyal devletin merkez odaklı paylaşım politikalarının, sosyal güvenlik, sağlık, sosyal yardım araçlarının bazı durumlarda tümenden ortadan kalkmasına neden olmuştur (Watts & Hodgson, 2019: 69).

1.4. Sosyal Belediyecilik: Kavramsal Çerçeve ve Yerel Toplumsal Kesimlerle İlişkisi

Merkezi yönetimin sosyal devlet politikalarıyla arasına koyduğu (zoraki ve/veya gönüllü) mesafe yükselen yerelleşme iklimi çerçevesinde yerel halkın ilgili ihtiyaçlarının karşılanmasında yerel yönetimleri öne çıkarmaya başlamıştır. Sosyal devletin araçsal mekanizmalarının işler kılınmasına dair merkezden yerele gerçekleşen bu yöneliş soyut bir sistem veya toplumsal kesimleri önemsemek yerine (Koch & James, 2020: 11) daha mikro ölçeklerde yerel yönetimlerin (ülkemizde özellikle belediyelerin) öncülüğünde hemşehri dayanışmasının güçlendirilmesi üzerinde etki oluştururken aynı zamanda belediye yönetimlerinin klasik kent hizmeti sunumu (kanalizasyon, içe suyu, atık toplama vb.) perspektiflerini genişletme arayışlarına neden olmuştur. Hiç kuşkusuz Covid-19 süreci, sosyal belediyecilik gereklerinin sahaya yansımaları ve hemşehrilere dokunur hale getirilmesinde etkin olmuştur. Kent yerleşimleri, insanların çoğunlukla tarım dışı etkinliklerde bulunduğu, toplu, uygar ve yerel ihtiyaçlarının karşılandığı, iş bölümü, örgütlenme, uzmanlaşma ve heterojen unsurların öne çıktığı mekânsal ölçek (Ertan, 2008: 2) veya insan sosyal yaşamının inşa edildiği ortam olarak (Andrade & Franceschini, 2017: 2) tanımlanır. Belediye modeli ve kurumsal yapısı yerel halkın ihtiyaçlarının karşılanması açısından ilk akla gelen kent yönetim modelidir. Tarihsel süreç açısından bakıldığında belediye yönetimleri genel olarak yerel halkın temel altyapı, ulaşım, temizlik hizmetlerinin karşılanmasıyla görevlendirilmiştir. Tarihsel süreçte toplumların yaşadıkları düşünsel,

ideolojik, sosyo-ekonomik değişkenlere bağlı olarak belediye yönetimlerine ilişkin temel beklentilere, sosyal devlet ilkesinin gereklerinin karşılanmasının eklenmesiyle sosyal belediyeçilik şekillenmiştir. Fonksiyonları itibarıyla sosyal belediyeçilik; sosyal devletin, halka sunmakla görevli olduğu sosyal politikalara belediyelerin dâhil olması; kent yönetiminde sosyal konularda planlama ve düzenleme sorumluluğu çerçevesinde yerel kamu kaynaklarının konut, sağlık, eğitim alanlarına, işsiz, kimsesiz ve ihtiyaç sahibi olanlara destek olunması yoluyla dayanışma ve entegrasyonun tesis edilmesine yönelik faaliyetlerdir (Keleş, 2008: 51; Pektaş, 2010: 13; Toprak & Şataf, 2017: 65). Bu şekliyle sosyal belediyeçilik, belediyelerin fonksiyonlarını arttıran ve hemşehrilerin sosyal yaşam beklentilerini etkin şekilde karşılamalarını sağlayan anlayışı yansıtmaktadır. Sosyal devlet ilkesinin yaşama etkin şekilde yansıtılmasından, sosyo-ekonomik koşulların gereği olarak süreli-geçici şekilde yalnızlaşan ve başkaca sorunlara temel oluşturma ihtimali güçlenen “öteki”lerin sorunlarının çözümlenmesinden sadece merkezi yönetim değil yerel yönetimler (özellikle belediyeler) de görevlidir. Yeni bir tartışma eksenini açmadan ilk kez Foucault tarafından “kendine iktidar alanı tanımlayan sistemin oluşturduğu toplumsal gruplar ve hâkim iktidar yapısının sistem dışına ittiği alt gruplar” (Giddens, 2000: 27) olarak tanımlanan öteki kavramı içinde konumlandırılan toplumsal kesimleri günümüz kentlerindeki sosyal belediyeçilik pratiklerine öncelikle ihtiyaç duyan kesimler olarak algıladığımızı ifade edelim.

Avrupa düzeyinde uluslararası bazı metinlerde sosyal devlet ve sosyal belediyeçilik uygulamalarına atıflar içeren hükümlere yer verilmiştir. BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nde (1948), “herkesin kendisinin ve ailesinin sağlık ve refahı için beslenme, giyim, konut ve tıbbi bakım hakkı vardır, herkes, işsizlik, hastalık, sakatlık, dulluk, yaşlılık ve kendi iradesi dışındaki koşullardan doğan geçim sıkıntısı durumunda güvenlik hakkına sahiptir” (md.25/1) hükmü doğrudan sosyal devlet ve kurumsal açıdan sosyal belediyeçilik uygulamalarına ilişkin ilkeler bütünü oluşturmaktadır. Ayrıca dönemsel olarak Avrupa özelinde uygulanan güçlü desantralizasyon politikası yerel yönetimlerin daha fazla yetki ve sorumluluk almasına yer vermiş bu çerçevede yerel yönetimler sosyal politikaların en önemli tamamlayıcı aktörü konuma gelmişlerdir (Ersöz, 2005: 770). Bununla birlikte uluslararası metinlere sosyal belediyeçilik perspektifini yansıtan hükümler eklenmiştir. Bu çerçevede Avrupa Konseyi’nce yayınlanan Avrupa Sosyal Şartı’nda (1961) medeni hak ve özgürlükleri güvence altına almanın yanı sıra sosyal haklardan yararlanmanın ırk, renk, cinsiyet, din, siyasi görüş, vb. ayrımcılık yapılmaksızın güvence altına alınması konusunda fikir birliği içinde bulunduğu ayrıca uygun kurumlar ve eylemlerle yaşam standardını iyileştirmek ve hem kentsel hem de kırsal nüfusun sosyal refahını artırmak için her türlü ortak çabayı göstermeye kararlı olduklarını teyit etmişlerdir (Ertan, 2008: 5-6). BM, Ekonomik, Toplumsal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi’nde (1966) yer alan herkesin kendisi ve ailesi için yeterli yiyecek, giyecek ve barınma dahil olmak üzere yeterli bir yaşam standardı ve yaşam koşullarının sürekli iyileştirilmesi hakkı (md.11/1) yine BM’in sosyal devlet ve sosyal belediyeçilik uygulamalarına yönelik olarak ele alınabilir, ayrıca Avrupa Özerklik Şartı (1985) ile belirlenen temel ilkeler

içinde yer alan özerklik ilkesiyle (md.3/1) yerel yönetimlerin sosyal belediyecilik girişimlerine yönelik bir kolaylaştırıcı olarak görülebilir (European Charter of Local Self-Government, 1985: 1). Avrupa’da çağdaş kent toplumunu etkileyen güncel sorunlarına çözüm üretmek amacıyla Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından açıklanan (1982) Kentsel Rönesans İçin Avrupa Kampanyası (European Campaign For Urban Renaissance Final Report, 1982: 8) metinlerinde ve devamında (1992) Avrupa Kentsel Şartı’nda (1996 ve 2008) sosyal belediyecilik konusunda ilke ve hükümlere yer verilmiştir. Bu çerçevede Avrupa Kentsel Şartı’nda yer alan; sağlıklı çevre, istihdam, konut, beden ve ruh sağlığının korunması, spor ve dinlenme, kültürler arası kaynaşma, ekonomik ve sürdürülebilir ekonomik kalkınma başlıkları doğrudan sosyal belediyecilik perspektifini yansıtmaktadır (Manifesto for a new urbanity, 2009: 13).

1.5. Türkiye’de Sosyal Belediyecilik: Yasal Çerçeve

Sosyal devlet olgusunun zorluklarla karşılaşan grupların yanı sıra insanların ihtiyaç ve sorunlarına cevap olarak ortaya çıktığını (Androniceanu, 2017: 69) dikkate aldığımızda bu kesimin yerel ölçekte ele alınması sosyal belediyecilik vizyonunu pekiştirmektedir. Toplumlar için önemli deneyimlerden biri karşılaştıkları kolektif krizlerle nasıl mücadele ettikleri ve neler öğrendikleridir. (Rudnick, 2020: 2). Covid-19, böyle bir krizdir ve beraberinde çeşitli sorunları ortaya çıkarmıştır. Salgında yaşanan sosyal belediyecilik taleplerindeki artışın karşılanması ve saha pratiklerindeki yükselişin gerçekleşmesini sağlayan faktörlerden birinin belediye yasal altyapısının olduğunu söylemek gerekir. Örneğin Belediye Kanunu’nda (5393) hizmette yerellik (subsidiyarite) ilkesine yer verilerek, belediye hizmetlerinin vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulması düzenlenmiştir (md.14). Ayrıca, “hizmet sunumunda özürsüz, yaşlı, düşkün ve dar gelirli olanların durumuna uygun yöntemler uygulanır” hükmüyle sosyal belediyecilik belediyelerin görev ve sorumlulukları içine alınmıştır. Bu çerçevede Belediye Kanunu’nda yer alan; “Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak” (md,15/a) hükmü uyarınca belediyeler sosyal devletin gereklerini yerel ölçekte uygulamakla görevli kılınmışlardır.

Belediye Kanunu’nun (5393) mahalli-müşterek olmak şartıyla yerel ölçekte birincil yerel nitelikli hizmet kurumu olarak belediyeleri işaret etmesi yerelde ihtiyaç duyulan (veya çeşitli nedenlere bağlı olarak ihtiyaç duyulacak) mahalli-müşterek nitelikli hizmetlerin sorumluluğunun yerel otoriteye ait olduğunun belirtilmesi, belediyelerin geleneksel kentsel hizmetlerin yanında sosyal ve kültürel hizmetleri gerçekleştirme konusunda da öne çıkmasını sağlamaktadır (Negiz, 2011: 325). Belediye Kanunu’nda (5393) sosyal belediyecilik konusundaki görev, yetki ve imtiyazlar şunlardır:

1. Hemşehrilerin, belediye idaresinin yardımlarından yararlanmalarını sağlamak; belediye yardımlarının insan onurunu zedelemeyecek şekilde sunulması (md.13/1).

2. Hemşehrilere sosyal ilişkilerin geliştirilmesi çalışmalarında belediye; üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler almakla görevlidir (md.13/3).
3. Belediyeler, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla; sosyal hizmet, yardım, meslek-beceri kazandırma faaliyetlerinde bulunacaklardır (md.14/a).
4. Belediyeler, gıda bankacılığı yapabileceklerdir (md.14/b).
5. Büyükşehir belediyeleri ve nüfusu 50.000'i geçen belediyeler, kadın ve çocuk koruma evleri açabilecekler (md.14/a).
6. Belediye hizmetlerinin sunumunda yaşlı, düşkün, dar gelirlilere uygun yöntemler uygulanacak (md.14).
7. Büyükşehir, il ve 10.000'den fazla nüfuslu belediyeler, sosyal hizmet içerikli projelere amaca yönelik olarak kullanılmak üzere arsa tahsisi yapabileceklerdir (md.15).
8. Belediyeler, dar gelirliler, yoksul, muhtaç ve kimsesizlere yönelik sosyal hizmet ve yardımlar (md.60/i) ile sosyo-kültürel etkinlikler için bütçeye ödenek koyup harcama yapabilecektir (md.60/n).
9. Belediyeler, dar gelirlilerle afete maruz kalanlara arsa tahsisi yapılabileceklerdir (md.69/3). Belediyeler sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygulayabileceklerdir (md.77/1). Kanunda belediye başkanının belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gerekli önlemleri almak (md.38/m) görevi bulunması, doğrudan sosyal belediyeçilik hizmetleriyle ilişkilidir.

Kanunda özürhükümler kentsel yaşama adaptasyonuna yönelik olarak belediyelere görevler verilmektedir. Örneğin, başkanın özürhükümlere yönelik hizmetleri yürütmek ve özürhükümler merkezini oluşturmak görevi bulunmaktadır (md.38/n). Belediyeler, engellilere yönelik çalışmalar için harcama yapabileceklerdir (md.60/i).

Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda (5216) belediyelerin sosyal belediyeçilik vizyonuna ilişkin düzenleme 7. madde de yapılmıştır. Buna göre sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal-kültürel hizmetleri yürütmek, sosyal tesisler kurmak, meslek, beceri kursları açmak, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleriyle iş birliği yapmak (md.7/v) büyükşehir belediyelerinin görevleri arasındadır. Büyükşehir belediyeleri toplumdaki tüm dezavantajlı gruplar için her türlü sosyal-kültürel hizmeti yerine getirebileceklerdir. Kanunun büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkilerini düzenlediği maddede; bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, engellilerle ilgili faaliyetlere destek olmak üzere engelli merkezleri oluşturmak (md.18/m) görev

ve yetkisi büyükşehir belediye başkanına verilmiştir. Öte yandan engellilerle ilgili bilgilendirme, bilinçlendirme, danışmanlık, sosyal-mesleki rehabilitasyon hizmetleri vermek üzere engelli hizmet birimleri oluşturulması düzenlenmiştir. Bu birimlerin faaliyetlerini engellilere hizmet amacıyla kurulmuş vakıf, dernek ve bunların üst kuruluşlarıyla iş birliği hâlinde sürdürebilmelerine yer verilmiştir (ek md.1).

2. YÖNTEM

Araştırmanın konusunu oluşturan temel kavramsal çerçeve, sosyal devlet ve sosyal belediyeciliktir. İlgili kavramsal çerçeve distopik süreç olarak göreceli biçimde devam Covid-19 etkisi altında ele alınmaktadır. Covid-19 süreciyle sosyo-ekonomik yaşam başta olmak üzere insan hayatını doğrudan etkileyen kısıtlama, kapatma, maske, mesafe vb. gibi tedbirlerin toplumsal kesimlerde meydana getirdiği kırılma ve artan erişim imkanlarının giderilmesi açısından belediye yönetimlerince sosyal belediyecilik girişimlerindeki artış dikkat çekmiştir. Bu durum çalışmanın temel motivasyonunu oluşturmuştur.

Araştırma konusu akademik literatür ayrıntılı olarak incelenerek ele alınmıştır. Kavramsal çerçeveye ilişkin güncel yayınlara (makale, dergi, tebliğ) yoğun literatür taramasıyla erişilmiştir. İnternet üzerinden kaynakçada belirtilen üniversite kütüphaneleri, yabancı kuruluşlarının web sayfaları, konuyla ilgili analistlerin erişime açık paylaşımlarına ulaşılarak literatür araştırması yapılmış, veriler kaynak gösterilerek kullanılmıştır. Kaynaklara ilişkin incelemeleriz ve akademik birikimlerimiz eşliğinde sosyal devlet ve sosyal belediyecilik olgusuna ilişkin analiz ve örnek belediye (Ankara Büyükşehir) uygulamasının sonuçları ortaya konulmuştur.

3. BULGULAR

Çalışmanın teorik çerçevesinin oluşturulması ve kavramsal perspektifin yansıtılması amacıyla bu kısımda çalışmanın bütününe ilişkin bulgularımızı tamamlayıcı mevcut durum analizi ve değerlendirmelere Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği ile devam edilmektedir.

3.1. Sosyal Belediyecilik Uygulama Bulguları: Ankara Büyükşehir Belediyesi

13 Ekim 1923'de başkent ilan edilen Ankara'da 417 sayılı Kanun'la (1924) Şehremaneti (belediye) kurulmuştur (Pekşen, 2014: 93). 1984'de Büyükşehir statüsüne geçen Ankara'daki belediye hizmetleri 6360 sayılı Kanun uyarınca (2012) mülki sınırları kapsayacak biçimde Ankara Büyükşehir Belediye (ABB) yönetimi tarafından sağlanmaktadır. Ankara, 26.897 km² yüzölçümü, mülki sınırları içindeki 25 ilçesinde ikamet eden 5 milyon 663 bin 322 nüfusuyla Türkiye'deki en kalabalık ikinci il'dir. Çalışmanın bu kısmında ABB'nin Covid-19 sürecinde sosyal belediyecilik açısından öne çıkan uygulamaları ele alınacaktır.

3.2. Pandemi Sürecinde Ankara Büyükşehir Belediyesi Hizmet Anlayışı

Türkiye’de ilk vakanın görülmesiyle tüm ülkede acil durum ilan edilmiş ve bu tarihten itibaren salgın süreciyle mücadele Türkiye için resmen başlamıştır (Sağlık Bakanlığı, 2020). Salgın seyrini kontrol altına alabilmek ve süreçten olumsuz etkilenen hemşehirlere gerekli hizmetleri sağlayabilmek için özellikle büyükşehir yönetimleri etkin faaliyet göstermişlerdir. ABB, çeşitli sosyal yardımlar yaparak sürecin zorluklarından hemşehrilerin minimum düzeyde etkilenmesi üzerinde yoğunlaşmıştır. Covid-19 süreci bir anlamda 31 Mart 2019 yerel seçimlerde ABB’de yaşanan yönetim değişikliğiyle başkanlığa seçilen Mansur Yavaş ve CHP için önemli test alanı oluşturmuştur.

İlgili literatürü incelediğimizde bu süreçte ABB’nin siyasi çatışmaların önüne geçebilecek bir yönetim politikası benimseyerek “şeffaf belediyecilik” anlayışı çerçevesinde belediye yönetimi görevini sürdürmeyi hedeflediği izlenimi edinilmiştir. Aşağıda yer vereceğimiz örneklerde olduğu üzere ABB yönetimi salgının olumsuz etkilerinin minimal düzeye çekilmesine yönelik olarak hemşehirlere yönelik sosyo-ekonomik tedbirler başta olmak üzere bir dizi sosyal belediyecilik faaliyetlerine öncülük etmiştir. ABB örneğinde sosyal belediyecilik faaliyetlerinin yükselişine ilişkin 2 temel kurumsal gelişmeden söz etmek mümkündür. Birincisi, daha önce 4 olan ve 2019 seçimlerinden sonra 19’a çıkarılan Sosyal Yardım Başvuru Merkezi sayısının Haziran 2021 itibarıyla 37’e çıkarılmış olmasıdır (Başkente sosyal belediyecilik anlayışı geliyor, 2021). İkincisi, Ankara Büyükşehir Belediyesi sosyal yardım yönetmeliğinde yapılan değişikliğin ardından ilk kez online başvuru döneminin başlatılarak ihtiyaç sahibi vatandaşların pandemi sürecinde sosyal yardım alabilmek için başvuru merkezlerinin yanı sıra <https://sosyalhizmetler.ankara.bel.tr> adresi üzerinden online başvuruda bulunabilmelerinin sağlanmış olmasıdır (Sosyal yardım alanlarda online başvuru dönemi, 2021).

3.3. Pandemi Sürecinde Ankara Büyükşehir Belediyesi Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri

Kaçınılmaz biçimde pandemi süreci Ankaralı hemşehriler için de sosyo-ekonomik açıdan çeşitli olumsuzluklar meydana getirmiştir. ABB yönetiminin distopik pandemi koşulları altında sunduğu (bir kısmı halen devam eden) sosyal belediyecilik örneklerinden bazıları aşağıda yer almaktadır.

Pandemi sürecinde eğitimde fırsat eşitliği anlayışı ve öğrenci dostu uygulamalar

ABB, pandemi sebebiyle uzaktan eğitim görmek mecburiyetinde kalan ancak bilgisayarı ya da interneti bulunmayan ihtiyaç sahibi çocukların teknolojik altyapı ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik uygulamayı hayata geçirilmiştir. Özellikle

kırsal mahallelerdeki öğrencilerin EBA sistemine erişim sağlanmaları ve eğitimde fırsat eşitsizliğinin önüne geçilmesinin hedeflendiği uygulamayla geliştirilen randevu sistemiyle ABB'deki 47 birimdeki toplam 869 bilgisayar ihtiyacı olan çocukların hizmetine sunulmuştur. Ekim-Aralık döneminde sürdürülen proje kapsamında 914 mahalleye internet erişimi sağlanmıştır (ABB, 2020a).

İyilik bulaşıcıdır sloganıyla dayanışma çağrısı

ABB Başkanı Mansur Yavaş'ın kişisel sosyal medya hesabından 4 Nisan 2020 tarihinde “Hastalığı değil iyiliği bulaştıralım!” sloganıyla yaptığı çağrı kapsamında; Ankara ilinde market, bakkal, kasap vb. gibi vatandaşların temel ihtiyaçlarını karşılayabileceği esnafın veresiye defterlerinin kapatılması yani vatandaşların borçlarının maddi durumu iyi olan diğer vatandaşlar tarafından ödenmesi projesi başlatılmıştır (Yavaş, 2020).

İftar ver ve 6 milyon tek yürek kampanyaları

Covid-19 vakalarında görülen artış sebebiyle birçok kısıtlamaya gidilmiş ve vatandaşlar bu süreçte evlerinde kalmak zorunda kalmışlardır. Merkezi yönetimle ABB arasında siyasi çekişmelere ve hukuki tedbirlere uzanan tartışmaların gölgesinde iki proje dikkat çekmiştir. Birincisi, ABB tarafından 2020 yılı Ramazan ayında başlatılan ve bu yılda devam eden İftar ver! kampanyasıdır. ABB'nin İktisadi Teşebbüsü (BİT) olan BEL-PA aracılığıyla gerçekleştirilen kampanya çerçevesinde 5.892.400 Türk lirası karşılığı 235 bin 692 iftar paketi yardımı toplanmıştır (Ankara'da bir iftarda benden, 2021). İkincisi, salgın döneminde 13 Mayıs 2020 tarihinde başlatılan “6 Milyon Tek Yürek” kampanyası 2021 yılı ramazan ayında 1 Nisan itibarıyla bu defa “6 Milyon Tek Yürek Tekrar Bayram Etsin” sloganıyla tekrar başlatılmıştır. Bu çerçevede hayırsever vatandaşların ankaratekyurek.com adresi üzerinden “Su Ver”, “El Ver”, “Bilet Ver”, “İftar Ver” ve “Afiyet Ver” uygulamalarıyla ihtiyaç sahiplerine ulaşmalarına ABB tarafından aracılık edilmiştir (Ankara'da iyiliğin ikinci dalgası başladı, 2021). Çalışmayı hazırladığımız dönem itibarıyla kampanya kapsamında 26.834.223 TL yardım toplanmıştır. Toplanan yardımlarla ihtiyaç sahiplerine ait 82,423 su faturası ödenmiş, 3,524 Ankara Karta bilet yüklenmiş, 29,159 kişiye nakit yardım yapılmış ve 44,665 yardım kolisi hazırlanmıştır (6 Milyon Tekrar Bayram Etsin, 2021). Pandemi sürecinde Türkiye ölçeğinde resmi rakamlara göre işsizlik oranları 2019 yılında, %13.7; 2020 %13.2 ve 2021'in ilk 6 ayı için %13.2 olarak açıklanmıştır. Ankara'da bu oran 2021 verilerine göre %14.8'dir (TÜİK, 2021a; TÜİK, 2021b). Bu şartlar çerçevesinde çalışmalarını yeniden düzenleyen ve sosyal yardımlarının kapsamını genişletmek zorunda kalan ABB yönetimi, 13 Kasım tarihinde başlattığı ve muhtarlar aracılığıyla yürütülen “afiyet ver” kampanyasıyla 163 bin aileye konserve kavurma, kıyma ve diğer gıdaları içerisinde barındıran gıda paketleri ve bunların yanı sıra 300 TL'lik alışveriş kartı dağıtmıştır (ABB, 2020c).

Yeni evli çiftlere ve 65 yaş üzeri vatandaşlara kira/konut yardımı

ABB, sosyal belediyecilik anlayışıyla pandemi sürecinde yoğun bulaş tehdidi altında olan ihtiyaç sahibi 65 yaş üstü vatandaşların süreçten etkilenmelerini azaltmak ve onları salgın kuralları gereğince izole etmeye yönelik olarak 29 Ekim 2020 tarihinde bir proje başlatmıştır. Pandemi sürecinde yeni evlenen ihtiyaç sahibi çiftler de proje kapsamına dahil edilmiştir. Proje kapsamında 18 yıldır kullanılmayan yaklaşık 400 daireli Mamak Eserkent Sosyal Konutları ABB Özel Projeler ve Dönüşüm Daire Başkanlığı tarafından yenilenmiş ve aylık 100 TL karşılığında olmak üzere kurayla ilgililere dağıtılmıştır (ABB, 2020b).

Filyasyon çalışmaları kapsamında taksicilerin kullanılması

Kent kalkınması, kentliler arasındaki dayanışma örneklerine ilişkin toplumsal duyarlılığı geliştirmek açısından bir sosyal belediyecilik uygulaması olarak Ekim 2020'de uygulamaya geçen projede ABB, 300 taksiciye sosyal yaşamın kısıtlandığı ve dolayısıyla işlerin ve gelirlerin azaldığı salgın dönemde istihdam sağlamayı hedeflemiştir. İl Sağlık Müdürlüğü ve Valilik ile koordineli uygulanan proje kapsamında, karantinada olan vatandaşlara Filyasyon ekiplerinin (hastalara evlerinde kontrole giden sağlık çalışanları) daha hızlı ulaşması amaçlanarak, taksicilere 150 TL yevmiye ve 50 TL'lik benzin yardımı yapılması ve böylece taksicilerin de bu süreçte gelir elde edebilmesi amaçlanmıştır (Filyasyon ekibine destek, 2020). ABB'nin ulaşım sektörüne ilişkin bir başka desteği 1 Mayıs 2021 tarihi itibarıyla başlatılan çalışma minübüsçü esnafına yönelik gerçekleşmiştir. Bu çerçevede Ramazan ayında gerçekleşen 17 günlük tam kapanma süreci öncesinde 2.850 minibüs esnafına gıda kolisi yardımı yapılmıştır (Büyükşehir belediyesinden minübüsçü esnafına destek, 2021).

Pandemi sürecinde işsiz kalan terzilere iş imkânı

Salgın sebebiyle gözlenebilmekte olan işsizlik sayısındaki artış, yalnızca işçileri değil aynı zamanda işverenleri olumsuz etkilemiştir. Salgında insanların temel ihtiyaçlarını karşılayabileceği market, kasap, fırın ve paket servisle çalışan lokantalar vb. gibi haricindeki işletmelere (örneğin; fotoğrafçılar, berberler, tuhafiyeler, kahvehaneler, terziler vb. gibi) kimi zaman kısıtlı zaman dilimi içerisinde faaliyet göstermeleri ya da tamamen faaliyetlerini durdurmaları yoluna gidilmiştir. İçişleri Bakanlığı'nın 28 Mayıs 2020 tarihli genelgesinde yukarıda belirtilen birçok meslek alanlarının geçici çalışma süreleri veya kapanma tedbirleri ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir (İçişleri Bakanlığı, 2020). ABB, pandemi sürecinde işyerlerini kapatmak zorunda kalan esnaflardan terzilere yönelik başlattığı girişimle 120 terziye ABB'nin tesislerinde maske dikiminde/üretiminde çalışma imkânı sağlanmıştır (ABB TV, 2020).

Başkent kart uygulaması

ABB'nin pandemi süreci içerisinde sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde yapmış olduğu gıda kolisi yardımlarının, yine pandemi sürecinde sosyal yardıma ihtiyaç

duyan aile sayısında yaşanan artış neticesinde farklı bir formatla; ‘başkent kartları’ ile gerçekleştirilmesi öngörülmüştür. Başkent Kart sistemi ile ABB, yapılan gıda kolisi yardımlarında kolilerin içinde bulunan gıdalara ailelerin acil olarak ihtiyaç duymadığı sebebiyle birtakım gıdaların israf olmasını önlemek ve bizzat evlere teslim olan kolilerin vatandaşlar açısından gurur kırıcı olabileceği düşüncesinin önüne geçebilmek arzusu taşımaktadır. İlk olarak 13 Kasım 2020’de ABB, Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı’na duyurulan projenin uygulaması 23 Haziran 2021’de başlamıştır. Proje kapsamında ABB’den sosyal yardım alan 112 bin 785 ailenin başkent kartlarına nakdi olarak 400’er lira ve toplamda 45 milyon 114 bin tutarında yükleme yapılmıştır (Kolçak, 2021: 10). 2021 yılında projenin içeriği genişletilerek uygulanmaya devam etmektedir. Bu çerçevede, 26 Nisan 2021’de sosyal yardım alan vatandaşlar ile pandemi sürecinde işini kaybeden veya gelirinden olan sektör çalışanlarına yönelik 232 bin 351 aileyi kapsayan 100 milyon TL’lik destek paketini açıklanmıştır (İyiliğin başkenti Ankara, 2021).

AŞTİ esnafına yardım ve Lezzet Ankara yemek portalı projesi

Ankara ölçeğinde pandemi koşullarından en fazla etkilenen esnaf gruplarından biri de AŞTİ (Ankara Şehirlerarası Terminal İşletmesi) olmuştur. Yaşanan maddi kayıpların telafisine destek olmak amacıyla ABB iştiraklerinden olan BUGSAŞ (Başkent Ulaşım Gaz Dağıtım Sanayi Anonim Şirketi) tarafından destek paketi açıklanmıştır. Buna göre, AŞTİ esnafına 2021 yılının ilk altı ayı olmak suretiyle yüzde elli kira indirimi yardımı yapılması; kira tahsilatına Temmuz 2021’de başlanması ve eski kira borçlarının 2022 yılına ertelenmesi kararı alınmıştır. Böylelikle pandemi döneminde alınmış olan seyahat kısıtlamalarıyla gelirleri azalan ve mağdur olan işletmelere ve seyahat firmalarına kolaylık sağlaması amaçlanmıştır (ABB, 2020d).

ABB, Ankara esnafının pandemi sürecinde yaşadığı gelir kayıplarının peyderpey ve bir nebze telafisini sağlayabilmek ve de Ankara’nın birden fazla bölgesinde; süreç içerisinde kısıtlamalara tabii olan birçok lokanta, kafe ve restoranların geçiş yaptığı çevrimiçi ticarete (online alışveriş, e-alışveriş) dair güvenilir, şeffaf ve komisyonuz bir alışveriş gerçekleştirilebilmek amacıyla uygulamanın ABB eliyle hayata geçirildiğini açıklamıştır. Türkiye genelinde salgının seyrine göre değişiklik gösteren çeşitli kısıtlamaların yaşanması (sokağa çıkma yasakları, bazı hizmet sektörünün sipariş yoluyla devamı) neticesinde e-ticaret gelişme göstererek birçok alanda vatandaşların tercihi haline dönüşmüştür (Güven, 2020:251). Lezzet Ankara Projesi, 11 Haziran 2021 tarihinde başvuruları almaya başlayarak faaliyete geçmiştir. Esnaf ve müşteriler için sıfır komisyon içeren ve yalnızca esnaf için sıfır üyelik aidatı ilkeleriyle uygulanan Lezzet Ankara Projesi, günümüz verilerine göre (16 Temmuz) 811 üye restoran sayısına ulaşarak toplamda 6591 üye müşteriye hizmet vermektedir (Lezzet Ankara, 2021).

4. TARTIŞMA

Çalışmada öne çıktığı üzere kurumsal yapılara ve toplumsal yaşama etkileri açısından sosyal devlet retoriği; sosyo-ekonomik ve siyasal açıdan gerçekleşen tarihsel kırılmaların önde gelenlerinden biri olan keynesyen ekonomi-politik perspektifin temel çıktısıdır. Dönemsel açıdan siyasal erkin toplumsal yaşamdaki belirleyici konumunu güçlendirici etkisi bir yana sosyal devlet ilkesi, ötekileştirilmiş ve/veya yaşamsal gerekler sonucu bu noktaya konumlanmış toplumsal kesimler açısından refah dönemini yansıtmaktadır. Ancak modelin devletin finansal ve kurumsal yükünü arttırmış olması başta olmak üzere küresel etkiler eşliğinde kaydedilen sosyo-ekonomik, siyasal, konjonktürel irtifa kayıpları neo-liberal politika araçlarının devreye girmesine ve refah devleti anlayışının örselenmesine yol açmıştır. Ancak söz konusu makas değişiminin toplumsal kesimler nezdinde ortaya çıkan ve farklı parametrelerle çeşitlenen (kentleşme, teknoloji, çevresel şartlar vb.) ihtiyaç taleplerinin görmezden gelinmesini gerektirmediği/gerektirmeyeceği gerçeğini hatırlatması sosyal devlet anlayışının neo-liberal politika modeli içinde konumlandırılmasını ortaya çıkarmıştır. Neo-liberal politika anlayışının kurumsal devlet yapılanması içinde retorik ve uygulama açısından yerel ölçüğe aktarımını sağlayan kavramsal çerçeve “sosyal belediyeçilik” olmuştur. Klasik kent hizmetlerinin yanında sosyo-ekonomik açıdan yetersizlikler içinde bulunan kent yerleşiklerinin desteklenmesi olarak tanımlanabilecek olan sosyal belediyeçilik gerekleri, tarihsel sürecin dinamikleri çerçevesinde klasik kent hizmetlerinin yanına eklenmiştir.

Sosyo-ekonomik (psikolojik-kültürel vb.) pek çok açıdan olumsuz sonuçlarıyla distopik Covid-19 süreci sosyal belediyeçilik hizmetlerinin klasik kent hizmetleriyle sunumunu zorunluluk olarak ortaya çıkarmıştır. Ülkemizde ve dünya’da pek çok ülkede merkezi ve yerel idareler Covid-19 sürecinde sosyal devlet ve sosyal belediyeçilik faaliyetleriyle aslında önemli bir kurumsal varlık testiyle karşılaşmışlardır. Yerel ölçekteki pek çok girişim örneklerinden biri de Ankara Büyükşehir Belediyesi olmuştur. Başkent belediyesi olması, merkezi idareden farklı bir siyasal parti tarafından yönetiliyor olması gibi faktörlerin etkisi altında Covid-19 temalı olarak belediyenin gerçekleştirdiği sosyal belediyeçilik faaliyetleri kamuoyunda ilgi çekmiş, merkezi idare ile yaşanan (özellikle nakdi yardım kampanyaları) siyasi çekişmelerin hukuki zeminde sürmesi bu ilgiyi arttırmıştır. Her ne kadar Covid-19 sürecindeki sosyal devlet ve sosyal belediyeçilik faaliyetlerine ilişkin etki analizini gerçekleştirmek mümkün görünmemekle birlikte sahadaki yansımalar bu konudaki gayretleri ortaya koymak açısından bir gösterge teşkil etmiş bulunmaktadır.

SONUÇ

Tarihsel kırılma dönemlerinin (Sanayi devrimi, 1929 Buhranı, 2. DS) sonuçları arasında yer alan sosyal devlet kavramı ve içeriğinin uygulanması toplumsal kesimlerin yaşam koşullarında önemli iyileşmeler sağlamıştır. Öyle ki 2. DS sonrası uygulamalarının oluşturduğu toplumsal refah artışı nedeniyle ilgili dönem sosyal

devlet uygulamalarının altın çağı olarak adlandırılmıştır. Sosyo-ekonomik özelliği ağır basmakla birlikte; keynesyen ekonomi-politik yaklaşımın ideolojik yansıması ve yaşamın her alanında müdahaleci devlet anlayışını ortaya çıkardığı bu dönem, Türkiye'nin de (1961) aralarında olduğu ülkelerin anayasalarında sosyal devlet ilkesine yer vermeleri sonucunu ortaya çıkarmıştır. Ancak 1970'lerden itibaren artan kamusal harcamalar ve bunların karşılanmasında ortaya çıkan güçlükler, yaşanan petrol ve enerji krizi keynesyen ekonomi anlayışının terkedilmesine ve neo-liberal politikaların yeni kamu yönetimi ilkeleri (new public management) çerçevesinde uygulanmasına yol açmıştır. Bu dönem sosyal devlet uygulamalarının gerilmeye başladığı kırılma anını oluşturmuştur. Bir başka kırılma anı olan Covid-19 süreci, neo-liberal politikalar nedeniyle gerilemeye başlayan sosyal devlet ve yerelde sosyal belediyecilik uygulamalarının yeniden yükselmesi sonucunu ortaya çıkarmıştır.

WHO'nun 11 Mart 2020'de salgın ilanı sonrasında pek çok ülkede, sokağa çıkma yasakları, kamu ve özel işyerlerinin kapatılması, okulların kapatılması, seyahat kısıtlamaları, maske kullanım zorunluluğu vb. pek çok tedbir alınmıştır. Türkiye'de söz konusu tedbirleri 16 Mart 2020'den itibaren hızla uygulamaya geçirmiştir. Özellikle aşı konusunda sağlanan ilerlemelere bağlı olarak, 1 Mart 2021'de önce kontrollü normalleşme aşamasına geçilirken 1 Temmuz 2021'den itibaren sektörel kısıtlamalar kaldırılmıştır. Bu dönemde görünürlüğü artan sosyo-ekonomik sorunlardan etkilenen toplumsal kesimlerin çeşitliliği ve niceliği Devlet erkini Anayasal görev tanımı olan sosyal devletin gereklerini kesintisiz biçimde yeniden hatırlatmak durumunda kalmıştır. Bunun yansıması olarak kurumların aldığı tedbirler ve başlatılan destek kampanyaları (Biz Bize Yeteriz Türkiye'm; Askıda Fatura; Altı Milyon Tek Yürek Bayram Etsin vb.) dikkat çekmiştir. Sosyal Devletin ülke genelindeki kapsayıcılığı yanında yerel ölçekte özellikle büyükşehir belediyelerinin başlattığı ihtiyaç sahibi toplumsal kesimler başta olmak üzere hemşehrilere yönelik nakdi sosyal destek ve yardım girişimlerinin ise siyaset ve hukuk eksenini arasında dalgalanması ülkemiz açısından kadim yönetsel sorunlardan biri olan merkezi idare-yerel idare çekişmesini hatırlatmıştır.

Neo-liberal politika araçlarının yerel ölçeğin sosyo-ekonomik ve politik süreçlerine bir anlamda dayattığı/zorladığı "yerelleşme" olgusu kuşkusuz bu değişimden etkilenecektir veya bu yönde öngörüler geliştirme ihtiyacı ortaya çıkacaktır. Bu çerçevede gerek teorik düzeyde gerekse süreç içinde ortaya çıkan tartışma akşlarının gölgesinde sosyal belediyecilik olgusu "yerelleşme" bağlamında gelecek yönelimli temel politika konularından olmaya aday konuma yükselmiştir. Ülkemizde merkezi idarenin sosyal devlet gerekleri olarak adlandırabilecek çeşitli girişimler içinde olmasının (Kısa çalışma ödeneği, vergi, sigorta ve kira alacaklarının ertelenmesi, esnafa yönelik nakdi yardımlar vb.) yanında, belediye yönetimleri de klasik kent hizmeti dışında (kanalizasyon, içe suyu, atık toplama vb.) sosyal belediyecilik gereklerini genişletmek ve işler kılmak durumunda kalmışlardır. Sosyal belediyecilik olarak adlandırılan girişimler bütünü aslında belediye yönetimlerinin hemşehrilere olan yakınlığının bir gereği ve uygulama kolaylığının sonucu olarak da görülmektedir.

Bu noktada göç, nüfus artışı, yaşam sürelerinin uzaması vb. nedenlerle kentlerde oluşan yoğunluk kaçınılmaz biçimde başta istihdam olmak üzere, eğitim, sağlık, konut, çevre vb. sorunları ortaya çıkarmıştır. Üstelik kentsel hizmetlere kalıcı/geçici olarak tam ve/veya kısmi erişim gücünü yaşayan ihtiyaç sahibi bireylerin ve toplumsal kesimlerin varlığında oluşan artış sosyal belediyeçilik konusunu sürekli hale getirmiştir. Covid-19 sürecinde oluşan kırımlar ve özellikle gelir kayıplarına bağlı ortaya çıkan erişim sorunları daha adil bir kent yaşam alanının tesisi noktasında belediyelerin önüne yeni görev ve sorumluluklar yüklemiştir.

Covid-19 sürecinde özellikle büyükşehir belediyeleri kanunda kendilerine verilen sosyal belediyeçilik görev-sorumlulukları yerine getirmek noktasındaki gayretleri kamuoyunda ilgi görmüşlerdir. Bunlardan biri de çalışmada incelediğimiz Ankara Büyükşehir Belediyesi olmuş ve sosyal belediyeçilik açısından önemli girişimlerde bulunmuştur. Bu girişimler, halka gıda kolisi yardımı, iyilik hastalıktan daha bulaşıcıdır kampanyası, taksicilere ve terzilere iş imkanı, tüm mahallelere internet temini, yeni evli çiftlere ve 65 yaş üzeri vatandaşlara kira/konut yardımınıdır.

Covid-19 süreci pek çok açıdan oluşturduğu farkındalıkların yanında her düzeyde kamusal hizmetlere erişim gücünü yaşayan bireyler ve toplumsal kesimlerin varlığı gerçeği ile de yüzleşmemizi sağlamıştır. Elde edilen deneyim sosyal devlet ve sosyal belediyeçilik olgusunun pro-aktif bir analizle ele alınması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

RISING SOCIAL MUNICIPALITY DURING COVID-19: THE CASE OF ANKARA METROPOLITAN MUNICIPALITY

1. INTRODUCTION

All societies as a whole are socio-economic, political, cultural, etc. as a dystopian process that affects many aspects, the covid-19 pandemic has given institutional structures the opportunity to analyze the current situation. One of these institutions is municipal governments, which generally focus on locally qualified services. During the COVID-19 process, municipal governments in our country once again had the opportunity to test the ability to touch citizens/people and reflect their current potential on the field.

COVID-19 wasn't the first pandemic humanity has faced. Similar to the measures taken in the past epidemic experiences and the problems experienced, it was also encountered in the COVID process. As in past epidemics, during COVID, almost everyone faced socio-economic problems, especially fear, caused by the epidemic. The isolation measures taken by governments during the epidemic, the closure of workplaces, the use of computers in education and work, etc. alienated individuals from social life.. The crisis environment has affected all service sectors. Already existing socio-economic, political, regional, cultural, administrative, etc. The problems increased exponentially in the process. Difficulties in accessing basic services and consumer goods forced central governments and municipalities to take additional measures. The epidemic has brought to light some pre-existing understandings in the relations between the ruler and the ruled. The first of these is the social state, and the second is the social municipality. The COVID-19 process has brought the issue of social state and social municipality to the agenda again. Various studies have been carried out in the literature on social municipality. However, these studies have gained a new content with the Covid-19 outbreak.

2. METHODOLOGY

The increase in social municipality initiatives in the COVID-19 process has been the main motivation of our work. In this context, our research was carried out with the academic literature research and document review method.

Ankara Metropolitan Municipality (ABB) was selected as an example area of our study in which we analyzed the development of the understanding of social municipality "due to the fact that it attracted the attention of the public with its work that will serve as an example from the point of view of social municipality in the COVID-19 process". In the context of our study; the pandemic with the rivalries between the central administration in the process of political and administrative management

ABB primarily performed under the influence of social municipality, including public health initiatives, outreach projects and support will be given; the results obtained within the framework of the initiative of the municipality's social ABB evaluation will be discussed. In our study conducted by screening method based on literature review, projection on the possible course of social municipality phenomenon related to post-Covid will be revealed.

3. RESULTS

In this part of our study, the theory of the civil state and the results of the COVID-19 process are encompassed. After the historical knowledge related to the epidemic process, the epidemic process is summarized. The civil state ideational framework is discussed and conceptual analysis is made. In addition, the findings we obtained from the literature regarding the civil state are included. Complementary analyzes of our research findings continue under the title of Ankara Metropolitan Municipality Example.

The first COVID-19 case was recorded in China/Wuhan on 31 December 2019 and was declared a pandemic by WHO on 11 March 2020. Following the detection of the first case in Turkey, isolation and closure measures have been taken in every sector (transportation, education, workplaces, cinema, cafe, etc.) as of March 16, 2020. Measures were taken by the central administration and local administrations regarding masks, distance, and cleaning, and the public was intensively informed about the measures. The implementation of the HES code, which is among the measures taken, has expanded a new dimension to social life. A controlled normalization process was entered in Turkey on March 1, 2021, and all measures (except for the use of masks) were lifted as of July 1, 2021. In the meantime, as of January 14, 2021, the first doses of the CoronaVac vaccine have been applied to healthcare workers. According to the data of the Ministry of Health, as of today (July 11), 60.7% of our population has been given the first dose and 27.6% the second dose.

4. DISCUSSION

The concept of the welfare state, which came to the fore too with the COVID-19 process, first entered English in 1941. Nevertheless, the emergence of the idea dates back to the industrial revolution. The civil nation is a set of exercises that show the intention and decision of the state to boost the welfare of its citizens and to make it durable. The new deal model applied in the USA after the 1929 economic crisis is an example of the social state. Nonetheless, the welfare state is a reflection of the Keynesian economic model. As a requirement of the Keynesian model, the welfare state has introduced a state practice that intervenes in all regions of life. Due to the increase in public payments and periodic conditions, the social state and the Keynesian model have led to discussions.

CONCLUSION

The implementation of neo-liberal policies pushed the social state model into the background. However, this situation did not eliminate the existence of segments in need among the social segments. In this respect, COVID-19 has had an impact on reminding the needy. The equivalent of this in the field has been the social state and social municipality practices.

In Turkey, during the COVID-19 process, besides the central government (especially municipalities), they have made important initiatives on social assistance Ankara Metropolitan Municipality (ABB), which is the subject of our study, is one of them. Some of the work titles on social municipality that ABB has done in the process are as follows: ring food aid box, goodness is more contagious than sickness campaign, job opportunities for taxi drivers and tailors, Internet access to all neighborhoods, Rental/housing assistance for newly married couples and citizens over 65, helping students and helping tradesmen etc.

KAYNAKÇA

- 6 Milyon Tek Yürek Tekrar Bayram Etsin. (2021). <https://ankaratekyurek.com/>, (Erişim Tarihi:17.07.2021).
- ABB TV. (2020). Başkentli terziler başkan yavaş'ın çağrısına büyük ilgi gösteriyor. <https://www.ankara.com.tr/izle/baskentli-terziler-baskan-yavas-39-in-cagrisi-na-buyuk-ilgi-gosteriyor-867>, (Erişim Tarihi:17.07.2021).
- ABB, Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2020a). Ankara'da 914 köy ücretsiz internete kavuştu. <https://www.ankara.bel.tr/haberler/ankarada-914-koy-ucretsiz-internete-kavustu/>, (Erişim Tarihi: 17.07.2021).
- ABB, Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2020b). Başkan yavaş bir sözünü daha tuttu: aylık 100 tl'ye konut. <https://www.ankara.bel.tr/haberler/mansur-yavas-bir-sozunu-daha-tuttu-aylik-100-tlye-konut/>, (Erişim Tarihi: 17.07.2021).
- ABB, Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2020c). Büyükşehir iyi günde de kötü günde de ihtiyaç sahibi ailelerin yanında. <https://www.ankara.com.tr/izle/buyuksehir-iyi-gunde-de-kotu-gunde-de-ihtiyac-sahibi-ailelerin-yaninda-1848>, (Erişim Tarihi: 17.07.2021).
- ABB, Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2020d). Büyükşehir'den Aşti esnafına can suyu: kira ücretlerinde yüzde 50 indirim. <https://www.ankara.bel.tr/haberler/buyuksehirden-asti-esnafina-can-suyu-kira-ucretlerinde-yuzde/>, (Erişim Tarihi: 17.07.2021).
- Acar, E. (2017). Neoliberalizm ve sosyal refah devleti ekseninde üçüncü yol yaklaşımı. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. ICEB-SS-Özel Sayı. Vol. 18 No. 1, e-ISSN 2147-6012, 248-263.
- Andrade, A.E. & Franceschini, M. C. T. (2017). The right to the city and international

- urban agendas: a document analysis. *Science & Collective Health*. Vol. 22. DOI: 10.1590/1413-812320172212.24922017
- Andronicceanu, A. (2017). Improving citizens' satisfaction concerning the social welfare services at urban level. *Theoretical and Empirical Researches in Urban Management*, Vol. 12 No. 4, 67-82.
- Ankara'da iyiliğin ikinci dalgası başladı. (2021). <https://www.ankara.bel.tr/haberler/mansur-yavas-duyurdu-ankarada-iyiligin-ikinci-dalgasi-baslad1/> (Erişim Tarihi: 17.07.2021).
- Aristovnik, A., Keržič, D., Ravšelj, D., Tomaževič, N. & Ume, L. (2020). Impacts of the covid-19 pandemic on life of higher education students: a global perspective. *Sustainability*, Vol.12 No.8438, 2-34, Doi:10.3390/su12208438
- Aydın, M.K. & Çakmak, E.E. (2017). Sosyal devletin temelleri. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, Vol. 34, ISSN 1302-1761, 1-19.
- Başkentte Sosyal Belediyecilik Anlayışı Gelişiyor. (2021). <https://www.ankara.bel.tr/haberler/baskentte-sosyal-belediyecilik-anlayisi-gelisiyor/>, (Erişim Tarihi: 17.07.2021).
- Bilgiç, K.A. (2020). COVID-19 ile mücadele sürecinde yerel yönetimlerin genel görünümü. *Kent Araştırmaları Dergisi*, Vol.31 No.11, ISSN: 1307-9905, 2084-2112, DOI: 10.31198/idealkent.817322
- Bulut, N. (2003). Küreselleşme sosyal devletin sonu mu?. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Vol.52 No. 2, 173-197, DOI: https://doi.org/10.1501/Huk-fak_0000000533
- Büyükşehir Belediyesinden Minübüsçü Esnafına Destek. (2021) <https://www.ankara.bel.tr/haberler/buyuksehir-belediyesinden-minibuscu-esnafina-destek/>, (Erişim Tarihi: 17 07.2021).
- Cabañas, J. G., Williams, J.G., Gallagher, J.M. & Brice, J. H. (2021). COVID-19 pandemic: the role of ems physicians in a community response effort. *Prehospital Emergency Care*, Vol.25 No.1, 8-15, Doi:10.1080/10903127.2020.1838676
- Çimen, H. (2021). Dünyayı sarsan pandemi (covid-19) sürecinde Türkiye'de sosyal yardımların önemini yeniden düşünmek. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Vol. 22 No.2, ISSN 2687-184X, 15-38, DOI: 10.53443/anadoluibfd.93446
- Çöpoğlu, M. (2020). Sosyal belediyecilikten sosyal politikaya geçiş bağlamında Sakarya büyükşehir belediyesi hizmetlerinin değerlendirilmesi. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, Vol. 18 No.37, 685-704, DOI: <https://doi.org/10.35408/comuybd.722401>.
- Epstein, N.L., Kaplan A. & Levanon A. (2003). Distributive justice and attitudes toward the welfare state. *Social Justice Research*, Vol. 16 No. 1, 1-27, DOI:10.1023/A:1022909726114
- Ersöz, Y.H. (2005). Sosyal politika-refah devleti-yerel yönetimler. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, Vol. 55 No. 1, 759-775.

- Ertan, K.A. (2008). Kentli hakları ve kente karşı suç bağlamında kentli etiği. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Vol. 20 (Bahar). 1-22.
- European Campaign For Urban Renaissance Final Report. (1982). Council of Europe Conseil De L'europe Committee of Ministers CMD001239, (Strasbourg) 1-121, <https://rm.coe.int/0900001680911660>, (Erişim Tarihi: 27.04.2021).
- European Charter of Local Self-Government. (1985). Council of Europe, European Treaty Series-No. 122, <https://rm.coe.int/168007a088>, (Erişim Tarihi:25.04.2021).
- Filyasyon Ekibine Destek. (2020). <https://www.ankara.bel.tr/haberler/baskan-yavas-tan-hizli-mudahale-icin-filyasyon-ekibine-destek/>, (Erişim Tarihi: 17.07.2021).
- Freedman, L. (2020). Strategy for a pandemic: The UK and Covid-19. *Survival Global Politics and Strategy*. Vol. 62 No.3, 25-76, DOI: 10.1080/00396338.2020.1763610
- Giddens, A. (2000). Siyaset, Sosyoloji ve Toplumsal Teori. (Çev. Tuncay Birkan). ISBN: 9789753422635. (Birinci Basım, Metis Yayınları, İstanbul).
- Gough, I. (2008). Refah Devleti. (Çev. Kamil Güngör). <https://paperzz.com/doc/5065767/ian-gough--refah-devleti--%C3%A7ev--kamil-g%C3%BCng%C3%B6r->, (Erişim Tarihi: 07.07.2021).
- Gümüş, A.T. (2010). Küreselleşme ve sosyal devlet. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Vol. 18 No.1, 85-146, DOI: <https://doi.org/10.15337/SUHFD.2017.106>
- Güven, H. (2020). Covid 19 Pandemik Krizi Sürecinde E-Ticarette Meydana Gelen Değişimler. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, Vol. 7 No. 5, e-ISBN 2148-9963, 251-268.
- Heise, A. & Khan, A.S. (2019). The welfare state and liberal democracy: a political economy approach. *World Review of Political Economy*, Vol. 10 No. 2, 220-245. DOI: 10.13169/worlrevipoliecon
- Heisig, J.P. (2015). Comparing germany and the united states since the 1980s. (Amsterdam University Press), eISBN: 978-90-485-2365-8, <https://www.jstor.org/stable/j.ctt16vj264.5>, (Erişim Tarihi: 07.07.2021).
- İçişleri Bakanlığı. (2020) 15 İlde 29.05.2020 Saat 24.00 ile 31.05.2020 saat 24.00 arasında uygulanacak olan Sokağa çıkma kısıtlaması. <https://www.icisleri.gov.tr/15-ilde-29052020-saat-2400-ile-31052020-saat-2400-arasinda-uygulanacak-olan-sokaga-cikma-kisitlamasi/>, (Erişim Tarihi: 15.07.2021).
- İyiliğin Başkenti Ankara. (2021). <https://www.ankara.bel.tr/haberler/iyiligin-baskenti-ankara-mansur-yavas-100-milyon-tlik-destek/>, (Erişim Tarihi: 17.07.2021).
- Keleş, S. (2008). Türkiye’de sosyal belediyeçilik uygulamaları ve Ankara büyükşehir belediyesi örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi SBE, Afyonkarahisar.
- Koch, I. & James, D. (2020). The state of the welfare state: advice, governance and care in settings of austerity. *Ethnos*, ISSN: 0014-1844 (Print), 1-21. DOI: 10.1080/00141844.2019.1688371.

- Kolçak, M. (2021). Büyükşehirden Yardım Eli: Başkent Kart. *Sosyal Hizmetler Bülteni*, V.3, 9-11, (ABB Yayını, Ankara) https://www.ankara.bel.tr/files/2216/2572/7497/sosyal_hizmetler_dergisi-sayi3_bask_web.pdf/, Erişim Tarihi: 17.07.2021).
- Lewnard, J. A. & Lo, C. N. (2020). Scientific and ethical basis for social-distancing interventions against COVID-19. *Lancet Infect Dis*, Vol. 20 No. 6, 631-633, DOI: 10.1016/S1473-3099(20)30190-0
- Lezzet Ankara (2021). Ankara Esnafına Destek Olacak Sosyal Bir Proje: Lezzet Ankara. <https://www.ankara.bel.tr/duyurular/ankarali-esnafa-destek-olacak-sosyal-b-r-proje-lezzet-ankara/>, (Erişim Tarihi: 16.07.2021).
- Manifesto for a New Urbanity European Urban Charter II. (2009). Council of Europe, March, ISBN:978-92-871-6538-1, pp. 1-58, <https://rm.coe.int/urban-charter-ii-manifesto-for-a-new-urbanity-publication-a5-58-pages-/168095e1d5>, (Erişim Tarihi: 30.04.2021).
- Negiz, N. (2011). Sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetleri açısından ısparta belediyesi: farkındalık, yararlanma ve değerlendirme açısından bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Vol. 16 No. 2, ISSN 1301-0603, 323-341.
- Pekşen, S.N. (2014). Sosyal belediyecilik çerçevesinde engellilere sunulan hizmetler: ankara büyükşehir belediyesi örneği. *Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Pektaş, E.K. (2010). Türkiye’de sosyal belediyecilik uygulamaları ve temel sorunlar. *Akademik İncelemeler Dergisi*. Vol. 5 No. 1, 4-22.
- Pierson, C. (2006). Origins and Development of the Welfare State 1880-1975. *Population Council*, Vol. 33 No.3, 616-627.
- Rudnick, A. (2020), Social, psychological, and philosophical reflections on pandemics and beyond. *Societies*, Vol. 10 No. 42, 2-4, DOI:10.3390/soc10020042
- Sağlık Bakanlığı. (2020). Koronavirüs alacağımız tedbirlerden güçlü değildir. <https://www.saglik.gov.tr/TR,64383/koronavirus-alacagimiz-tedbirlerden-guclu-degidir>, (Erişim Tarihi: 02.07.2021).
- Sağlık Bakanlığı. (2021a). Covid-19 Güncel Verileri. covid19.saglik.gov.tr/, (Erişim Tarihi: 11.07.2021).
- Sağlık Bakanlığı. (2021b). Covid-19 Güncel Verileri. covid19.saglik.gov.tr/, (Erişim Tarihi: 11.07.2021).
- Sosyal Yardım Alanlarda Online Başvuru Dönemi. (2021). <https://www.ankara.bel.tr/haberler/sosyal-yardim-alanlarda-ilk-kez-online-basvuru-donemi-baslad/>, (Erişim Tarihi: 17.07.2021).
- Şolt, H.B.H. (2021). Covid-19 pandemisinde kentlerde yaşanan değişimler ve kentsel hizmetler. *Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Vol.8 No.15, ISSN:2148-1415, 39-47.
- Toprak, D. & Şataf, C. (2017). Türkiye’de sosyal belediyecilik çerçevesinde sosyal

- harcamalar üzerine genel bir değerlendirme. *Sayıştay Dergisi*, Vol. 106, ISSN: 1300-1981, 63-86.
- TÜİK. (2021a). İşsizlik Rakamları. <https://www.tuik.gov.tr/#ankara-6>, (Erişim Tarihi:17.07.2021).
- TÜİK. (2021b). Ankara İşsizlik Rakamları. <https://cip.tuik.gov.tr/?il=6#>, (Erişim Tarihi:17.07.2021).
- Urhan, G. & Arslankoç, S. (2021). COVID-19 pandemi sürecinde sosyal politika ve yerel yönetimler: İstanbul ilçe belediyeleri örneği. *Çalışma ve Toplum*. Vol. 2 No.69, ISBN: 1305-2837, 945-980.
- Watts, L. & Hodgson, D. (2019). *Social Justice Theory and Practice for Social Work*, (Springer Nature Singapore Pte Ltd. 2019). ISBN 978-981-13-3620-1 (eBook). DOI: 10.1007/978-981-13-3621-8_7
- Yavaş, M. (2020). Hastalığı değil, iyiliği bulaştıralım. <https://twitter.com/mansurya-nas06/status/1246383972189437952>, (Erişim Tarihi:17.07.2021).

KATKI ORANI CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR CONTRIBUTORS
Fikir veya Kavram / <i>Idea or Nation</i>	Araştırma hipotezini oluşturmak veya fikrini oluşturmak / <i>Form the research hypothesis or idea</i>	Şerif ÖNER Barış ÇAM
Tasarım / <i>Design</i>	Yöntemi, ölçeği ve deseni tasarlamak / <i>Designing method, scale and pattern</i>	Şerif ÖNER Barış ÇAM
Veri toplama ve İşleme / <i>Data Collecting and Processing</i>	Verileri toplamak, düzenlemek ve raporlamak / <i>Collecting, organizing and reporting data</i>	Şerif ÖNER Barış ÇAM
Tartışma ve Yorum / <i>Discussion and Interpretation</i>	Bulguların değerlendirilmesinde ve sonuçlandırılmasında sorumluluk almak / <i>Taking responsibility in evaluating and finalizing the findings</i>	Şerif ÖNER Barış ÇAM
Literatür Taraması / <i>Literature Review</i>	Çalışma için gerekli literatürü taramak / <i>Review the literature required for the study</i>	Şerif ÖNER Barış ÇAM